

Kamer der Volksvertegenwoordigers

Chambre des Représentants

29 APRIL 1953.

WETSVOORSTEL

tot wijziging van artikelen 21, 22 en 23 van het Wetboek van Strafrecht, van artikel 7 der wet van 31 Mei 1888 en van artikel 214 i) van het Burgerlijk Wetboek betreffende de wettelijke ontzetting.

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE JUSTITIE (1), UITGEBRACHT

DOOR DE HEER HERMANS, F.

MEVROUWEN, MIJNE HEREN,

Het wetsvoorstel ingediend door onze oud-collega, de heer Roppe heeft tot doel wijzigingen te brengen aan het stelsel der wettelijke ontzetting, voorzien bij de artikelen 20, 21, 22, 23 en 24 van het Strafwetboek.

Artikel 20 bepaalt dat een veroordeling tot de doodstraf de wettelijke ontzetting tot gevolg heeft en anderzijds bepaalt artikel 21 dat, tijdens de duur van hun straf, in staat van wettelijke ontzetting zijn :

1) zij die op tegenspraak werden veroordeeld tot dwangarbeid, tot opsluiting, tot levenslange of buitengewone hechtenis.

2) zij die op tegenspraak werden veroordeeld tot gewone hechtenis, hetzij in geval van herhaling, hetzij in geval van samenloop van verschillende misdaden.

De wettelijke ontzetting ontnemt de persoon die er door getroffen wordt de bekwaamheid om zijn goederen te beheren en er over te beschikken tenzij bij testament. Er

(1) Samenstelling van de Commissie : de heren Joris, voorzitter; Charlotaux, Charpentier, De Gryse, De Peuter, Mevr. De Riemaecker-Legot, de heren Fimmers, Gendebien, Hermans (Fernand), Lambotte, Nossent, Oblin, Robyns. — Bohy, Camby, Collard, Deruelles, Mevr. Fontaine-Borquet, MM. Hossey, Housiaux, Pierson, Soudan. — Janssens, Leclercq.

Zie :

157 (B. Z. 1950) : Wetsvoorstel.
221 (1951-1952) : Amendementen.

29 AVRIL 1953.

PROPOSITION DE LOI

portant modification des articles 21, 22 et 23 du Code Pénal, de l'article 7 de la loi du 31 mai 1888 et de l'article 214 i) du Code Civil concernant l'interdiction légale.

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE LA JUSTICE (1)

PAR M. HERMANS, F.

MESDAMES, MESSIEURS,

La proposition de loi de notre ancien collègue M. Roppe, tend à apporter des modifications au régime de l'interdiction légale tel que l'organisent les articles 20, 21, 22, 23 et 24 du Code pénal.

L'article 20 stipule que toute condamnation à la peine de mort emporte l'interdiction légale et, d'autre part, l'article 21 prévoit que seront en état d'interdiction légale pendant la durée de leur peine :

1) les condamnés contradictoirement aux travaux forcés, à la reclusion, à la détention perpétuelle ou extraordinaire;

2) les condamnés contradictoirement à la détention ordinaire, soit dans le cas de récidive, soit dans le cas de concours de plusieurs crimes.

L'interdiction légale enlève au condamné la capacité d'administrer ses biens et d'en disposer, si ce n'est par testament. Il ne peut lui être remis aucune somme, provision

(1) Composition de la Commission : M. Joris, président; Charlotaux, Charpentier, De Gryse, De Peuter, Mme De Riemaecker-Legot, MM. Fimmers, Gendebien, Hermans (Fernand), Lambotte, Nossent, Oblin, Robyns. — Bohy, Camby, Collard, Deruelles, Mme Fontaine-Borquet, MM. Hossey, Housiaux, Pierson, Soudan. — Janssens, Leclercq.

Voir :

157 (S. E. 1950) : Proposition de loi.
221 (1951-1952) : Amendements.

mag hem geen som, voorschot of gedeelte van zijn inkomsten worden uitgekeerd. Hem zal een curator worden toegewezen om zijn goederen te beheren.

De wettelijke ontzetting is in de eigenlijke zin van het woord geen straf; het is een burgerlijke onbekwaamheid die aan de veroordeelde wordt opgelegd en zulks als een gevolg van de veroordeling. Ze moet dus niet door de rechter worden uitgesproken.

Het gaat hier dus over heel wat anders dan de ontzetting uit de politieke en burgerlijke rechten tot dewelke de arresten of vonnissen moeten of kunnen veroordelen ingevolge artikelen 31, 32 en 33 van het Strafwetboek, of die van rechtswege worden opgelopen ingevolge artikel 123^{sexies} of tot dewelke men veroordeeld is bij toepassing van artikel 123^{septies} van het Strafwetboek.

De wettelijke ontzetting vindt zijn rechtvaardiging in het feit dat zijn bekwaamheid om zijn goederen te beheren, om er over te beschikken en om het genot zijner goederen te hebben, onverenigbaar is met zijn toestand gedurende zijn verblijf in de gevangenis: immers zijn patrimonium kan niet beheerd worden zoals het behoort gedurende deze periode. Daarom heeft de wet een rechts-onbekwaamheid in het leven geroepen gedurende de periode van feitelijke onbekwaamheid.

Dit argument vervalt echter totaal in het geval dat een veroordeelde in voorwaardelijke of voorlopige vrijheid wordt gesteld en nochtans blijft gedurende deze periode de wettelijke ontzetting gehandhaafd totdat hij de definitieve invrijheidsstelling heeft verworven. (Dinant, 12 April 1900, *Pas.* 1900, III, 200, Beroepshof Gent, 31 October 1950, *J. d. T.* 1951, blz. 7, Hof van Verbreking, 16 October 1951, *Pas.* 1952, I, 84, *Rechtskundig Weekblad* 1951-1952, blz. 787.)

Een andere reden voor deze wettelijke ontzetting is de veroordeelde in de onmogelijkheid stellen zijn lot te verzachten in de gevangenis en zich middelen tot ontsnappen aan te schaffen.

De indiener van het wetsvoorstel heeft in de toelichting een zeer gevatte kritiek gemaakt van het systeem en de talrijk door hem aangevoerde redenen pleiten voor een wijziging van de desbetreffende wetgeving.

BESPREKING DER ARTIKELN.

Eerste artikel.

Artikel 21-2 van het Strafwetboek bepaalt dat ook in staat van wettelijke ontzetting zijn, zij die veroordeeld werden op tegenspraak tot gewone hechtenis hetzij in geval van herhaling, hetzij in geval van samenloop van verschillende misdaden.

Het wetsvoorstel in artikel 1 wil de ontzetting slechts behouden wanneer er herhaling is doch niet meer wanneer er samenloop is van verschillende misdaden.

Dit artikel, heeft men doen opmerken, heeft een gelegenheidskarakter: het wil een oplossing brengen aan de gevallen waar een politieke bedrijvigheid vallende onder artikel 118bis van het Strafwetboek is uitgeoefend vóór en na 29 Januari 1943. Immers in zulke gevallen heeft men toepassing gedaan van het oude en het nieuwe artikel 118bis (art. 118bis werd immers gewijzigd bij Besluit-wet van 17 December 1942, te Londen genomen, die in werking trad een maand na de bekendmaking in het *Staatsblad* op 29 December 1942). In vele gevallen werd er beslist dat er twee misdaden werden begaan en dat er dus samenloop aanwezig is.

Er zijn nochtans redenen die pleiten voor het behoud van de wettelijke ontzetting ook wanneer de delinquent, in geval van samenloop van verschillende misdaden, tot gewone hechtenis is veroordeeld, want zijn schuld is groter

ou portion de ses revenus. Il lui est nommé un curateur pour gérer ses biens.

L'interdiction légale n'est pas une peine au sens propre; c'est une incapacité civile encourue par le condamné à la suite de sa condamnation. Elle ne doit donc pas être prononcée par le juge.

Il s'agit donc en l'espèce de tout autre chose que de l'interdiction des droits civils et politiques que doivent ou peuvent prononcer les arrêts ou jugements en vertu des articles 31, 32 et 33 du Code pénal, ou qui est encourue de plein droit en vertu de l'article 123^{sexies}, ou à laquelle on est condamné en application de l'article 123^{septies} du Code pénal.

L'interdiction légale se justifie par le fait que sa capacité d'administrer ses biens, d'en disposer et d'en avoir la jouissance est incompatible avec sa situation pendant son séjour à la prison; en effet, pendant cette période, son patrimoine ne peut-être administré comme il convient. C'est pourquoi la loi a créé une incapacité juridique pour la période d'incapacité effective.

Toutefois, cet argument n'est plus pertinent lorsqu'un condamné est mis en liberté conditionnelle ou provisoire, quoique l'interdiction légale soit maintenue pendant cette période jusqu'à sa mise en liberté définitive. (Dinant, 12 avril 1900, *Pas.* 1900, III, 200, Cour d'appel de Gand, 31 octobre 1950, *J. d. T.* 1951, p. 7, Cour de Cassation, 16 octobre 1951, *Pas.* 1952, I, 84, *Rechtskundig Weekblad*, 1951-1952, p. 787.)

Une autre raison de cette interdiction légale est de mettre le condamné dans l'impossibilité d'adoucir son sort de prisonnier et de se procurer des moyens d'évasion.

Dans les développements de la proposition de loi l'auteur a vivement critiqué le système, et les nombreux arguments qu'il invoque plaident en faveur d'une modification de la législation en vigueur.

EXAMEN DES ARTICLES.

Article premier.

L'article 21-2 du Code pénal stipule que sont également en état d'interdiction légale les condamnés contrairement à la détention ordinaire, soit dans le cas de récidive, soit dans le cas de concours de plusieurs crimes.

L'article 1er de la proposition ne maintient l'interdiction que lorsqu'il y a récidive mais plus dans le cas de concours de plusieurs crimes.

Cet article, a-t-on fait remarquer, a un caractère d'opportunité: il prétend apporter une solution aux cas dans lesquels est exercée, antérieurement et postérieurement au 29 janvier 1943, une activité politique tombant sous l'application de l'article 118bis du Code Pénal. En effet, dans ces cas on fait application de l'ancien ainsi que du nouvel article 118bis du Code Pénal (l'arrêté 118bis a en effet été modifié en vertu de l'arrêté-loi du 17 décembre 1942, pris à Londres, et entré en vigueur un mois après sa publication au *Moniteur* du 29 décembre 1942). En de nombreux cas, il a été décidé que deux crimes avaient été commis et qu'il y avait donc concours.

Certains arguments plaident toutefois en faveur du maintien de l'interdiction légale, même lorsque le délinquant a été, en cas de concours de plusieurs crimes, condamné à la détention ordinaire, car sa culpabilité est plus

dan deze van degene die niet veroordeeld werd wegens samenloop van verschillende misdaden.

Trouwens, deed men opmerken, kan die samenloop van misdaden begrijpen de politieke collaboratie en de verklaring aan de vijand en in zulke gevallen zou de ontzetting gans verantwoord zijn.

De regering heeft dan ook voorgesteld bij amendement (Parl. Stuk, zittingsjaar 1951-1952, n° 221) het eerste artikel van het wetsvoorstel weg te laten en dus geen wijziging te brengen aan artikel 21-2 van het Strafwetboek.

De overwegingen van de regering werden door Uwe Commissie bijgetreden en het amendement werd eenparig aangenomen.

Art. 2.

Het doel van dit artikel is te bekomen dat de wettelijke ontzetting zou geschorst zijn gedurende de periode dat de veroordeelde in voorwaardelijke vrijheid is gesteld ingevolge de wet van 31 Mei 1888. Dit principe werd door Uwe Commissie goedgekeurd.

Een amendement van de regering wil de wijziging inschakelen niet *in fine*, zoals in het wetsvoorstel, van artikel 7 der wet van 31 Mei 1888 maar in het eerste lid van artikel 7.

Daar artikel 4, lid 4, van deze wet bepaalt dat wanneer er later bij een in kracht van gewijsde gegaan vonnis of arrest bevonden wordt dat de veroordeelde, voor het verstrijken van de proeftijd een misdaad of een misdrijf had begaan, dat dan de invrijheidsstelling aanzien wordt als herroepen vanaf de datum waarop die misdaad of dit misdrijf werd gepleegd, scheen het nuttig aan de regering in het belang van derden te bepalen dat de wettelijke ontzetting slechts opnieuw ingaat op het ogenblik dat de veroordeelde gedetineerd is ter uitboeting van zijn straf.

Het amendement van de regering werd door Uwe Commissie aanvaard op één onthouding na.

Art. 3.

De bedoeling van dit artikel is degene die wettelijk ontzet is te laten beschikken over zijn goederen bij huwelijkscontract zoals het hem reeds nu toegelaten is het te doen bij testament.

Het amendement van de regering wil slechts een verduidelijking brengen aan de tekst, het wil het woordje « of » vervangen door « en ».

Het amendement werd eenparig aanvaard.

Art. 4.

Hier wenst men aan artikel 23 van het Strafwetboek bij te voegen dat artikel 506 van het Burgerlijk Wetboek niet van toepassing is op de wettelijk ontzetten. Artikel 506 van het B. W. B. luidt als volgt: « Elk der echtelieden is, van rechtswege, voogd over zijn geïnterdiceerde echtgenoot ». De reden hiervoor is dat vaak de veroordeling tot een criminele straf een slechte verhouding tussen de echtgenoten tot gevolg heeft en het bijgevolg totaal ongewenst is de andere echtgenoot te laten optreden als voogd. Door het artikel 506 niet van toepassing te stellen zou het de familieraad zijn die een voogd zal benoemen over de wettelijk ontzette persoon.

Dit artikel werd eenparig aangenomen.

Art. 5.

Artikel 214 *i* van het Burgerlijk Wetboek heeft de mogelijkheid ingesteld voor de echtgenoot om machtiging te vragen aan de Vrederechter om voor de behoeften van het huishouden in ontvangst te nemen de bedragen door derden verschuldigd aan de andere echtgenoot die onmondig is verklaard, of die afwezig is of in de onmogelijkheid zijn wil te kennen te geven.

grande que celle du délinquant n'ayant pas été condamné en raison de concours de plusieurs crimes.

Or, a-t-on fait observer, ce concours de crimes peut comprendre la collaboration politique ainsi que la dénonciation à l'ennemi, et dans ces cas l'interdiction se justifierait entièrement.

Le gouvernement a donc proposé par voie d'amendement (Doc. Parl., session 1951-1952, n° 221) de supprimer l'article premier de la proposition de loi et de n'apporter aucune modification à l'article 21-2 du Code pénal.

Les considérations du gouvernement ont rencontré l'agrément de votre Commission, et cet amendement a été adopté à l'unanimité.

Art. 2.

Cet article tend à suspendre l'interdiction légale pendant la période où le condamné a été libéré conditionnellement en vertu de la loi du 31 mai 1888. Ce principe a été approuvé par votre Commission.

Un amendement du Gouvernement tend à insérer cette modification non *in fine* de l'article 7 de la loi du 31 mai 1888, comme le fait la proposition de loi, mais au 1er alinéa de l'article 7.

Etant donné que l'article 4, alinéa 4, de cette loi stipule que s'il était constaté ultérieurement, par un jugement ou arrêt passé en force de chose jugée, que le condamné avait commis un crime ou un délit avant l'expiration du délai d'épreuve, la mise en liberté sera censée avoir été révoquée à la date à laquelle ce crime ou ce délit avait été consommé, le Gouvernement a estimé qu'il serait utile de prévoir dans l'intérêt de tiers, que l'interdiction légale ne reprend son cours qu'au moment où le condamné est détenu en exécution de sa peine.

L'amendement du Gouvernement a été adopté par votre Commission à l'unanimité moins 1 abstention.

Art. 3.

Cet article a pour objet de permettre à l'interdit légal de disposer de ses biens par contrat de mariage, comme il peut déjà le faire actuellement par testament.

L'amendement du Gouvernement n'a d'autre objet que de préciser le texte, en remplaçant le mot « ou » par le mot « et ».

Cet amendement a été adopté à l'unanimité.

Art. 4.

Il s'agit d'ajouter à l'article 23 du Code pénal que l'article 506 du Code civil n'est pas applicable aux interdits légaux. L'article du Code civil est libellé comme suit: « Chacun des époux est, de droit, le tuteur de son conjoint interdit. » La raison de la modification proposée est que la condamnation à une peine criminelle entraîne souvent la discorde entre les époux et qu'il est, dès lors, nullement souhaitable que l'autre conjoint agisse en qualité de tuteur. En supprimant l'application de l'article 506 ce serait le conseil de famille qui désignerait le tuteur de l'interdit légal.

Cet article a été unanimement approuvé.

Art. 5.

L'article 214, *i*, du Code civil permet au conjoint de solliciter du juge de paix l'autorisation de percevoir, pour les besoins du ménage, les sommes dues par des tiers à l'autre époux absent, interdit ou dans l'impossibilité de manifester sa volonté.

Artikel 5 van het wetsvoorstel wil deze mogelijkheid uitbreiden voor de gevallen waarin de andere echtgenoot wettelijk ontzet of gedetineerd is.

Een amendement van de regering stelt voor dit artikel 5 weg te laten, wegens de ernstige bezwaren die kunnen aangevoerd worden tegen deze uitbreiding.

Immers in de thans in artikel 214-i voorziene gevallen is de echtgenoot in de totale onmogelijkheid zich te verweren of zijn wil te doen kennen terwijl in het geval van de wettelijk ontzette de curator hem kan vertegenwoordigen en in het geval van de gedetineerde deze in de mogelijkheid wordt gesteld om voor de rechtbank te verschijnen.

Het leek dan ook aan Uwe Commissie overbodig het artikel 214-i uit te breiden. Het amendement van de regering werd eenparig aangenomen.

* * *

Uw Commissie heeft het voorstel aldus geamendeerd aanvaard met 10 stemmen en 2 onthoudingen.

Het verslag werd eenparig goedgekeurd.

De Verslaggever,

De Voorzitter,

F. HERMANS.

L. JORIS.

TEKST VOORGESTELD DOOR DE COMMISSIE.

NIEUWE TITEL :

Wetsontwerp tot wijziging van artikel 7 der wet van 31 Mei 1888 en der artikelen 22 en 23 van het Strafwetboek betreffende de wettelijke ontzetting.

Eerste artikel.

Artikel 7 der wet van 31 Mei 1888 waarbij de voorwaardelijke invrijheidstelling en de voorwaardelijke veroordelingen in het strafstelsel worden ingevoerd, wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De wettelijke ontzetting is geschorst en de verjaring van de straffen loopt niet terwijl de veroordeelde in vrijheid is krachtens een vrijlatingsbevel dat niet ingetrokken werd.

» De verjaring kan niet ingeroepen worden in het geval voorzien bij het 4de lid van bovenstaand artikel 4.

» In hetzelfde geval gaat de staat van wettelijke ontzetting slechts opnieuw in op het ogenblik dat de veroordeelde gedetineerd is ter uitboeting van zijn straf. »

Art. 2.

Het eerste lid van artikel 22 van het Wetboek van strafrecht wordt vervangen door de volgende bepaling :

« De wettelijke ontzetting ontnemt de veroordeelde de bekwaamheid om zijn goederen te beheren en er over te beschikken tenzij bij testament en bij huwelijkscontract. »

Art. 3.

Aan artikel 23 van het Wetboek van strafrecht wordt de hiernavolgende bepaling toegevoegd : « Artikel 506 van het Burgerlijk Wetboek is echter niet van toepassing voor wettelijk ontzetten. »

L'article 5 de la proposition de loi veut étendre cette faculté aux cas où l'autre conjoint est interdit ou détenu.

Un amendement du Gouvernement propose la suppression de cet article 5, en raison des réserves sérieuses qu'appelle cette extension.

En effet, dans les cas actuellement prévus à l'article 214-i, le conjoint se trouve dans l'impossibilité totale de se défendre ou de manifester sa volonté, tandis que l'interdit légal peut se faire représenter par son curateur, et que le détenu peut comparaître en justice.

Dès lors, votre Commission a estimé qu'il était inutile d'étendre l'article 214-i. L'amendement du Gouvernement a été adopté à l'unanimité.

* * *

Votre Commission a adopté la proposition ainsi amendée, par 10 voix et 2 abstentions.

Le rapport a été approuvé à l'unanimité.

Le Rapporteur,

Le Président,

F. HERMANS.

L. JORIS.

TEXTE PROPOSE PAR LA COMMISSION.

NOUVEL INTITULÉ :

Projet de loi portant modification de l'article 7 de la loi du 31 mai 1888 et des articles 22 et 23 du Code Pénal concernant l'interdiction légale.

Article premier.

L'article 7 de la loi du 31 mai 1888 introduisant la libération conditionnelle et les condamnations conditionnelles dans le système pénal est remplacé par la disposition suivante :

« L'interdiction légale est suspendue et la prescription des peines ne court pas pendant que le condamné se trouve en liberté, en vertu d'un ordre de libération qui n'a pas été révoqué.

» La prescription ne peut pas être invoquée dans le cas prévu à l'alinéa 4 de l'article 4 ci-dessus.

» Dans le même cas, l'interdiction légale ne reprend son cours qu'au moment où le condamné est détenu en exécution de sa peine. »

Art. 2.

L'alinéa premier de l'article 22 du Code pénal est remplacé par la disposition suivante :

« L'interdiction légale enlève au condamné la capacité d'administrer ses biens et d'en disposer si ce n'est par testament et par contrat de mariage. »

Art. 3.

Il est ajouté à l'article 23 du Code pénal la disposition suivante : « L'article 506 du Code civil n'est pas applicable aux interdits légaux. »